

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Opera

P. 1-3 nebst Inventarium

Gerson, Jean

[Straßburg], 1488

De correctione proximi

[urn:nbn:de:bsz:31-300764](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-300764)

Utrum propter pñtiam heretici scis/matici vel alterius eccōmunicati/debeat quis cessare ab oratōne/ vel in missa siste re/in quolibet passu fuerit/ vel in officio diuino? Respōdet si talis assistens sit no torie eccōmunicatus/et denūciatus et h constat illis de choro vel ecclia talis cele brans debet cessare. et significare palā cau sam sue cessatōnis/ nisi excuset per timo rem cadentē inconstantē virū. Si autem eccōmunicatio sit occulta/ nec fuerit de nūciatio facta/ talis nō debet cessare a ce lebratōne publica/ presertim iam inchoata quia nec debet aliū pro palare.

S Si quis petit pro/ batōem religionis/ et tūc inuenit strabos aut debilis/ aut inscius aut in aliquo in/ habilis/ et hoc bene tūc notat/ pmitit fa/ men sic p annū/ post hoc petit professiōz et nullū aliud habz impedimentū q̄ pri⁹ vtrum possit repelli? Respōdet q̄ sic. eti am gratis nō assignata alia ratōne.

Item nouitiū interrogat⁹ an habeat aliquod impedimentū p quo non possit profiteri? Respōdet se nō habere/ et men tur/ et sic consentit sue professiōni imo de facto pfiteretur/ inuenit tamē postea qz impedimentū habebat/ vtrū talis pfessio valeat aut nō? Respōdet q̄ talis nouiti us ligatus est intrare religionē istam vel aliam Sed de cōuentu maior est difficul tas/ quia p̄supponit q̄ non cōsensit nisi sub conditōe/ q̄ nouitiū nō haberet ali quod tale impedimentū/ qd̄ expresse no minat/ et in statutis ordinis ponit. Et ita videt q̄ nō stante tali conditōe/ cōsensus nō tenet. Sūt tamē argumenta ad oppo situm de cōditionibz appositis matrimo nio q̄ dimitto. Consulerē tamē/ q̄ talis iā professus/ exteri⁹ et diu tolerat⁹/ nō expel leret/ nisi necessitas v̄geret hoc propter scandalū vitandū/ et caritatē nutriendam.

S Si dispēlator aut pcurator monaste rii/ vel alius cui forte date sunt pecunie p emēdo aliqd̄ pro cōmuni. aut p quauis alia causa cōitatis/ ipse emat p se vel pro alio/ cultellū vel grassū aut filū aut acū/ absq̄ licētia generali aut speciali aut per missu p̄sidentis. vtrū talis faciat cōtra vo tum paup̄tar/ et reputetur p̄rietari⁹/ pec cauerit q̄ mortali tanq̄ trāsgressor voti. Et si dico si dederit vel accepit ab extra

neis? Respōdet p̄ distinctōz qz vel talis procurator/ estimat pbabilr et rōnabilr/ q̄ supior suus velle bñ si sciret. q̄ illa fie rent de quibz q̄ritur. Et in hoc casu nō vi det talis procurator p̄rietari⁹/ vel trans gressor voti. Si autē credit aut credere de beat pbabilr/ et rōnabilr/ q̄ si supior talia sciret/ ipse nō apparet sed displiceret si bi/ et hoc displicētia graui/ tūc talis est fur et transgressor voti.

Utrum quis renuere debeat officiū qd̄ cunq̄ sibi iniunctū a maiore/ p̄pter aliqd̄ impedimentū ipsius officiij? Respōdet q̄ reuelatis excusationibz suis maiori suo si idem p̄sistat in sua volūtate/ obtēper sibi confidendo de diuino adiutorio. Et hoc etiā habz ex regula/ q̄ si impossibilia iniun gūtur alicui fratri et c. P̄supposito tñ/ q̄ non habeatur rōnal excusatio de maio ri/ q̄ et impita vel malicia p̄cipiat illud/ et q̄ illd̄ q̄ iuberetur sit de illis q̄ p̄tinent ad regulā/ et ad q̄ se extendit p̄tās maior/ ali oquin nō debet obedire. Dicitur at ratio nalis estimatio qm̄ rationes pbabilio res habentur ad sic credendū q̄ ad oppo sitū/ dummodo non fabricet sibi tales ra tōes/ inordinata vel idisciplinata affectio.

Querit quō intelligat ista autoritas be ati thome de adno/ q̄ consensus delecta tionis pcti mortalis/ est pctm̄ mortale? Respōdetur q̄ si q̄s tētatus fuerit de ali quo peccato mortali/ si delectatur in eo/ delectatione morosa/ et placeat sibi illa de lectatio/ ratōne deliberata. ita q̄ non vel let q̄ tētatio recederz. s; q̄ delectatio duret ampli⁹. posito q̄ non velle actualr p̄mit tere pctm̄/ hoc est exercere pctm̄ suū ad ex tra/ peccat mortali. Et hec r̄sio pbata est et in multis casibz alijs h; locū eadē auto roritas. Propterea cautissimū est/ statim abigere tales recogitationes opez carna liū/ tā alioz q̄ suoz/ q̄uis sit aliqū in ta li recogitatione/ viciū quoddā curiosita tis notie. quā n̄ oportet eē pctm̄ morta le/ poti⁹ q̄ sit delectatio carnalis/ et hec cu riositas/ p̄munis est apd̄ quēlibet ex sen sibz/ vt oculus non saturatur visu. nec au ris auditu. Et p̄t magis dici delectatio b̄mōi sensualis q̄ carnalis seu libidinosa.

Explūunt questiones.
Eiūdem de pecca to veniali duplici.

S

De correctione proximi

Dicitur dupliciter dici potest peccatum veniale. Nam aliud est veniale solum ex genere. sicut verbum ociosum. aut mendacium iocosum. Aliud est veniale ex hoc quod non fit cum deliberatione perfecta. sed in primo motu vel quodam surreptione. quod ad modum nullum est peccatum adeo mortale. quin per defectum perfecti consensus. possit remanere infra metas solum venialis. Et quo ad ista peccata venialia. verissima est regula beati Augustini. videlicet quod nullum peccatum veniale est adeo. quin mortale fiat dum placet. Sed de primis venialibus non oportet. imo sanctus thomas dat per regulam quod consensus in actu veniale. super de genere. non est nisi venialis sicut merito iocose etiam ex deliberatione vel frangere silentium. quod solum impositum est per modum discipline. et delectari in istis. non est nisi veniale. Si autem delectatio fundaretur super hoc quod est peccatum id est quod delectaretur in hoc actu. sub hac ratione qua prohibet et displicet deo. tunc ipsa delectatio peccatum mortale esset. Sed hec est diabolica placetia. quod quis posset forte sine peccato mortali quod in hoc casu delectari in hoc quod habet tale libertatem sic agendi nesciente suo superiore. aut alia tali ratione. **Finit.**

¶ Eiusdem de correctione proximi

Corruptio primi de qua dicitur **Dat. xviii.** Si peccaverit in te frater tuus corripe ipsum. etc. est in precepto. Si tamen iste sex conditiones concurrat. Prima est certa peccati agnitio. quod ex sola suspitione non debet fieri. Secunda est mansuetudo in corripiendo. quod corripiens cum ira magis provocat ad peius quam corripit. Tertia est quod in alio non sit tanta aptitudo ad corripiendum. quod si ipsum fratrem peccantem videat aliquid eque boni sicut ego vel meliores. et ei forte magis familiares. vel placet suos. probabiliter supponere possit. quod aliquis istorum corripit ipsum. Si autem certum esset. quod omnes negligenter eum corripere tunc teneat quantum ad hanc conditionem. et alijs conditionibus concurrentibus. Quarta est spes probabilis de correptione correctione quod si non sperat sed peioratio timeret correctio fieri non debet. Quinta est quod peccatum sit mortale non tamen veniale. Sexta quod non sit spes huiusmodi maioris oportunitate temporis ad corrigendum seu cor-

ripiendum. **I**stis sex conditionibus non concurrunt licet precepto leges non tamen ligat ad exequendum. i. corripiendum. sed potest differre sine peccato. quod si simul concurrat. hoc tamen non dico de prelato sed de fratre quod per confidentiam non habet in illum quod peccavit. **E**t obligatio huius precepti est affirmativa ligans semper. sed non ad semper. sed tamen per repetitionem necessitatis. quod est quoniam omnes ille conditiones supradicte concurrunt. Quare non est timendum homini bone voluntatis de hac transgressione. si pro se habuerit dicat conditiones. **I**tem ex vi precepti. secreta correctio vel admonitio. debet precedere denunciationem quoniam ipsa correctio cadat sub precepto. exceptis his quatuor casibus in quibus non est necessarium. Primum quoniam frater venialiter non mortaliter peccat. quod de veniali non est preceptum. Secundus quoniam corripiens fratrem. ex sua secreta correctione peiorare forte formidat. Tertium quoniam licet sit spes correctionis per secretam ammonitionem tamen mora periculum habet. tunc omnia preuata correctio statim denunciari debet. Quartus quoniam corripiens sine propria culpa corripere non valet. quod dicit Gregorius. perfecti magnanimis laus est. propter exteriorem fortiter et interius clementer. Nam sunt nonnulli. in ipsa familiariter conuersatione quod corrigi nequeunt sine culpa corrigentis atque ideo cum vel corrigentem inquitur. vel non omni modo hec agere aggrauat. magna misterij dissimulata dissimulatio toleranda. Quare sciendum in his quod tradidit dominus servum ad. Aliquod est precipue forma tenenda ut in sacramentis et in talibus non licet recedere a scriptis verborum formis quod in ipsis virtus sacri consistit. Aliquod finis interior magis debet attendi quam forma verborum ut cum dominus dixit curato a lepra **Dat. xvii.** vide nemi dixeris et tamen ille diffamavit eum. quia magis attendebat propter quod dixerit quam quod dixerit. **S**ilicet hic magis debet attendi finis correptionis scilicet emendatio peccatoris. quam forma verborum. Si quoniam ergo videat frater peccans salubrius corrigi per alium qui potest et vult potest esse. quam per se. secure potest ei indicare. tamen etiam prelato dici potest peccatum fratris. non premissa monitione. vel secreta correctione. non tamen iudici. sed tanquam amico peccatis et quod ei magis potest potest esse quam alii precipue propter causas tractos. **I**tem peccatum de quo frater peccatis fuit secreta correptus seu admonitus. de quo se emendavit. potest dici prelo precepti per obedientiam. Ita tamen quod si denunciatio solus peccatum

nouerat/ soli plato dicat. Si at et alij no/ uerāt/ nō corā alijs q̄s corā illis ip̄s plato reuelat. **L**audandū ne q̄s aliq̄d sinistrū alicui de alijs loquat/ nisi v̄l yr ille de q̄ loquit/ ab illo cui loq̄t emendat. vel ne ille cui loq̄tur ei familiaritate iūgat/ ab ipso corrūpat. **C**orreptōem aut p̄dicatiōem nō d̄z dimittere platos p̄pter subannatō nem/ vbi sunt aliq̄d boni inf̄ malos. vel q̄s uis oēs sint mali/ spes t̄m sit de correctiōe alias d̄z tacere/ vel p̄r ad aliū locū trāsire/ vt fructum possit facere. **Finit**

De contumelia et

Contumelia p̄rie lo (cōiicio) quēdo ip̄ortat de honoratiōem alicui in hoc q̄ aliq̄s illō qd̄ ē p̄tra honorē alicui/ dēducit in noticiā ei/ et alioz/ et hoc p̄ v̄ba. extēso t̄m noīe/ d̄z etiā eē in factis. **C**ōiiciū autē est de honoratiōe alteri/ p̄ verba maifesta t̄ua vicioz/ ei/ culpabiliū vel naturaliū.

De pcto mortali

Pccatū mortale fm̄ august. est dicitū vel factū vel cōcupitū qd̄ sit ̄ legē dei. **G**eneral̄ tēptatō fit tribz modis suggestiōe delectatiōe cōsensu. **S**uggestiōe extrinseca fit in dicto vel facto hoīs vel diaboli. et hoc oī culpa carz et macula/ si ei nō cōsentit. **I**ntrinseca est delectatio in p̄mis motibz. et hęc maculā h̄z/ h̄z nō crimen. **C**onsensus in delectatiōez mortalis pcti sicut est fornicatio/ est mortal̄. **N**ō sic ē intelligendū. **N**ā q̄ sic delectat. aut aduertit aut nō. **S**i nō/ nō est mortale. **S**i aduertit aut cito auertit se a cogitatione aut nō. **S**i cito auertit se/ tunc est veniale/ q̄uis itez et itez in idē redeat. **S**i at nō auertit se a cogitatiōe tali quā bñ scit eē mali. tūc aut aduertit piculū pcti mortal̄ qd̄ est ibi aut nō. **S**i nō adhuc ē veniale/ licz mai⁹ p̄iore. **S**i at aduertit piculū qd̄ est ibi/ nec timet/ sed scienter et volūtarie manet in tali cogitatiōe seu cogitatiōis delectatiōe/ tunc peccat mortalit̄. **Finit**

Tractatus de par

Suul trahēdis ad xp̄m eiusdē. m. Jo. de gers. Lancell. parisiē. **I**nite paruulos venire ad me/ nolite phibere. talū enī est re-

gnū celoꝝ. **S**uprem⁹ legislator noster et doctor xp̄s/ sufficientē prebuit instructō nē. tum doctrinis. tū operibz et exēplis. ad vniuersalē ecclesie decursum/ p̄ omī statu et gradu regulandū. **I**ta enī recta fides h̄z. **E**t qm̄ portio ecclesie nō vilis est puero/ rū et adolescentiū cenus/ noluit idē christ⁹ ipsos absq̄ cōgruis institutiōibz p̄tergre/ di quinetiā aliquoz tūc p̄ntiū et oīm per hoc futuroz/ minus beniuolā indignatiōnē/ vel insipientiā rudē/ vel altā plusq̄ satis erat in statū sapiētiā cōpescuit eo/ rū qui phibebāt sibi puulos offerri/ mīnādo offerētibz. **S**inite inq̄t puulos ve/ nire. et. **E**t tanq̄s ab eo q̄reret cur hoc ita fineret. subiūxit causam p̄cipuā et diuinā dicēs. **T**aliū enī est regnū celoꝝ. **E**t in **M**arco sic habet textus. **D**iscipuli autē cōminabātur offerētibz. qd̄ cū vidisset/ in digne tulit. **E**t ait illis **S**inite puulos ve/ nire ad me et ne phibueritis eos. **S**ēq̄tur **E**t cōplexans eos. et ip̄onēs man⁹ sup il/ los benedicebat eos. **Q**ue verba si cū suo pondere sententiāz cōsiderem⁹/ ingentē proisus acerbe mordacisq̄ iuectiōis ma/ teriā habebim⁹ in eos q̄ puuloz salutē et accessum ad xp̄m/ p̄pediūt. **E**t ita p̄fese/ cto audire digni erūt qui tales sunt. **S**z absit oīs amaritudo reprehēsiōis. p̄cul esto oīs substomachatio p̄truiens. imi/ remur puuloz simplicitatē de puulis lo/ cururi. nihil hic contentiosa animositate declamem⁹. **A**tendam⁹ poti⁹ q̄ modesta increpatiōe in discipulos vsus est xp̄s/ eti/ am dū indigne ferebat. **S**inite inq̄t pu/ los ve. ad me. **C**ontp̄em⁹ deniq̄ sermonē p̄ paruulis. nō magnope p̄santes rudia et vulgata verba si op⁹ est balbutire/ more nutricū et marrū. bleso ore sermonē cū p/ uulis dimidiantū. dūmodo sic intelliga/ tur illō qd̄ dicere volum⁹ satis est. **T**ū ad animandū docendūq̄ puulos venire ad xp̄m. **T**ū ad tollendū viāz scādala mag⁹ q̄ ad quēpiā satirica dicacitate acrit̄ coar/ guendū. **S**ub paucis igif consideratō nibz/ quatuor nūero. ordine lucido distin/ guat p̄ns opusculū. **P**rima consideratiō erit de puulis quāta necessitate/ cū sui et ecclesie vtilitate veniāt ad xp̄m. **S**ecun/ da cōsideratiō loquet̄ de scādali zantibz p/ uulos. dū eos varijs modis nō sinūt veni/ re ad xp̄m. **T**ertia subiungēt de laudabili studio eoz q̄ reducūt puulos ad viam q̄